

VICTOR I. KLOCHKO, *Weapons of the tribes of the Northern Pontic zone in the 16th–10th centuries B. C.*, *Baltic–Pontic Studies* 1, Poznan, 1993, 137 p., 41 fig., 4 hărți.

Teritoriul supus investigației în lucrarea de față se suprapune teritoriului actual al Ucrainei, cu excepția regiunilor carpatice. Autorul ia în discuție următoarele categorii de piese de armament: pumnale, spade, topoare de luptă, vârfuri de lance și de săgeți, coifuri și scuturi. Cap. I conține un scurt istoric al cercetării și concepția autorului privind modul de abordare al unei asemenea lucrări. Cap. II prezintă tipurile de arme ce pot fi atribuite culturilor bronzului târziu și Hallstattului timpuriu din zona de silvostepă a Ucrainei (Komarow, Noua, Sosnița, Bielogrudovo, Srubnaia, Bondarika), iar cap. III pe cele ale culturilor din zona de stepă (Sabatinovka și Bielozerka). În cap. IV se discută originea și datarea pieselor prezentate în capitolele anterioare.

Pentru cercetătorul din România, cartea este importantă prin analogiile multora dintre aceste piese cu descoperiri similare, în special din Moldova și Transilvania, analogii evidențiate și

de autor pe parcursul întregului studiu. O serie de lipsuri însă, atât de metodă cât și de prezentare, reduc sensibil valoarea acestei lucrări. Lipsește, în primul rând, o tipologie clară în cadrul fiecărei categorii de piese, un catalog sistematizat al descoperirilor și o cartare corespunzătoare a acestora. Lipsește, de asemenea, un indice, iar bibliografia, exceptând-o pe cea sovietică, este destul de săracă. În al doilea rând, piesele de armament sunt prezentate pe culturi și nu pe tipuri, atribuirea lor culturală făcându-se chiar și atunci când condițiile de descoperire nu justifică acest lucru (mă refer la descoperirile izolate și la piesele din depozite). Surprinde neplăcut și transcrierea unor denumiri românești în limba engleză (Kostyssha, Draina de Zhos etc.).

Lucrarea reprezintă primul volum din noua serie „Baltic–Pontic Studies”, rezultat al colaborării dintre Universitatea Adam Mickiewicz (Poznan) și Institutul de Arheologie al Academiei de Științe din Ucraina (Kiev).

Radu Băjenaru

M.B. ȘCIUKIN, *Na rubeže er. Opyt istoriko–arheologičeskoj rekonstrukcii političeskih sobytij III v. do n.e. – I v. n.e. v Vostočnoj i Central'noj Evrope*, Rossijskaja Arheologičeskaja Biblioteka 2, Sankt-Petersburg, 1994, 323 p., 102 fig.

Lărgind cadrul cronologic și actualizând lucrarea sa mai veche, redactată în 1978 și apărută abia în 1989 în seria *British Archaeological Reports*, International Series 542 (*Rome and the Barbarians in Central and Eastern Europe. 1st Century B.C. – 1st Century A.D.*), Mark Șciukin ne oferă o sinteză critică a istoriei jumătății răsăritene a Europei în ultimele trei secole ale erei vechi și în primul secol al erei noastre. Așa cum rezultă din subtitlul cărții, este vorba de o încercare de reconstituire istorico–arheologică, dar substanța și interesul cărții rezidă

esențialmente în contribuția arheologiei. Autorul, unul dintre cei mai de seamă reprezentanți ai arheologiei rusești actuale, urmărește în paralel evoluția „lumilor” care se întâlnesc în această parte a Europei: cea clasică greco-romană, cea celtică, cea germanică (bastarnii și scriii, cimbrii și teutonii), cea a populațiilor de pădure (venedii, balții) și cea a popoarelor din stepă (sciții și sarmații) și, în sfârșit, cea tracică și geto-dacă. Fiecare dintre aceste cercuri etno-culturale este discutat în parte și este ilustrat prin cele mai tipice antichități. O pondere deosebit de importantă în